

KOLEDOVANJE

— v Kostanjevici na Krki —

Čaščenje Svetih treh kraljev ima v krščansko-judovski tradiciji dolgo tradicijo. Vse do ok. 300 n.š. je počastitev Svetih treh kraljev veljala za osrednji praznik takrat zgodnjega krščanstva in se le zlagoma umikala primatu božiča, 25. decembru. Čas Svetih treh kraljev je v preteklosti spremljalo mnogo verovanj, šeg in navad, ki so jih poznali po vsej Sloveniji. Za ta čas je značilno tudi koledovanje, ki ima začetek v srednjeveškem bogoslužju in izhaja iz mest, na deželo pa naj bi ga v 17. stoletju prenesli jezuiti.

Na predvečer

praznika sv. treh

kraljev še danes blagoslavljajo hiše in sobe. Po vseh prostorih in poslopjih domačij kadijo in kropijo z blagoslovljeno vodo. Na vrata s kredo narišejo tri križe in dodajo začetnice imen treh kraljev in letnico novega leta; napis ostane vse do prihodnjega leta. Noč pred sv. tremi kralji imenujejo tudi »svetla noč«, saj so vse do zgodnjih jutranjih ur gorele vse luči v hiši, v Zahodni Sloveniji (Brda) pa so ob tej priložnosti goreli tudi trikraljevski kresovi.

O teh kolednikih je v svojem Prazničnem letu Slovencev (1989) pisal že Niko Kuret: »Po vaseh okoli Kostanjevice je trikraljevsko koledovanje najbrž še ohranjeno. Izraz »kolendiki« ali »koledovanje« sicer ni znan, pravijo samo: »tri kralje pojo« ali »pevci so prišli«. Ponekod prihajajo iz sosednjih vasi. Hodijo pozno zvečer, ko ljudje že pospijo, okoli enajste ure. Zvezdo postavijo na okno in zapoje. Razsvetljeno zvezdo je v temi lepo videti. Domači jih prav radi poslušajo, posebno če so glasovi lepo ubrani. V hišo trije kralji ne gredo, prinesejo jim pred vrata jajc in denarja in pogostijo jih z vinom.«

Večer pred praznikom Sv. treh kraljev je bil podoben praznovanju božiča, le da je manjkala polnočnica. Na Štajerskem in v osrednji Sloveniji so verjeli, da je opolnoči nebo odprto in se zato izpolni vsaka želja, h kateri ljudje molijo. Skoraj povsod po Sloveniji so na mizo položili kruh, poprtnjak, ki jim je ostal od božiča in za katerega so verjeli, da ima čarobne lastnosti; tiste, ki ga pojedjo, naj bi obdaril s prav posebno močjo. Trije kralji so bili tudi znanilci smrti, saj naj bi tistim, ki so se njim na čast postili od sedmega leta dalje, v obliki privida prišli napovedat usodni dogodek.

Po prvi Po prvi svetovni vojni je trikralk-
jevsko koledovanje zamenjalo božično, ki se je
ohranilo do druge svetovne vojne, ponekod tudi
kasneje, znova pa je oživel po letu 1991. Koledo-
vanje ima v Kostanjevici na Krki in okoliških
krajih izredno bogato tradicijo, ki v zadnjih letih
doživlja pravi preporod, kakršnemu smo redko
priča. Volja in prizadevanje tako starejših kot tudi
mlajših generacij, da se šega ohrani in nadaljuje
tudi v prihodnje, je vsekakor vredna spoštovanja.
Oštrški, orehovški in kostanjeviški koledniki se
na predvečer Sv. treh kraljev odpravijo po ustaljeni
poti in s pesmijo obhajajo gospodinjstva.

Ena prečudna zvezda gre iz dežele jutranje.
Trije modri so se zbral, in na rajžo se podal.

Ko pridejo v Jeruzalem zvezda se jim skrila je.
Oni ne vejo kam za njo Herodeža vprašat gredo.

Ko kralj Herod zasliši to, on se prestraši prav močno.
Sklical je pismarje vse, če vejo kje kralj rojen je.

Tam v Betlehemski štalci,
tako zapisano stoji.

Ko ven iz mesta pridejo,
zvezdo zopet vidijo.

Zvezda se prikaže spet,
Še bolj je svetla kot poprej.

So šli več dni in več noči,
zvezda na štalci obstoji.

Zvezda na štalci ob stoji,
al notri Jezušček leži.

Našli so ga v jaslicah,
in Marijo z Jožefom.

Pri vas naj ostane večni Bog.
Al z nam naj rajža Sveti duh.

Ena zvezda gori gre
iz dežele jutrove.

Trije modri trije kralj,
Gašper, Miha, Boltežar.

Gašper jezdi kar naprej,
on za pota najbolj vej.

Miha jezdi kar za njim,
in se pogovarja ž njim.

Pridejo v Jeruzalem,
zvezda se je skrila vsem.

Vprašajo Herodeža,
je je rojen novi kralj.

V Betlehem na jutrovem,
tam je rojen novi kralj.

Pri vas naj ostane večni Bog,
z nam naj rajža Sveti duh.

*Pesem koledniške skupine
Kostanjevica na Krki*

ENA ČUDNA ZVEZDA

Ena čudna zvezda gre,
iz te dežele jutrove.

Skliče skup pismarje vse,
povejte kje kralj rojen je.

Vsi za to zvezdo grejo
in kam jih pelje ne vejo.

Betlehem mu povedo,
tako stoji zapisano.

Trije modri trije kralj,
pa so na rajžo se podal.

Zvezda se prikaže spet,
še bolj je svetla kot poprej.

Ko pridejo v Jeruzalem
in zvezda se je skrila vsem.

Gor nad štalco obstoji,
notri Jezušček leži.

Zdaj ne vejo kam za njo,
Herodeža uprašat grejo.

Našli so ga v jaslicah
in Marijo z Jožefom.

Ko kralj Herod zasliši to,
on se prestraši prav močno.

Pri vas naj ostane večni Bog,
al z nam naj rajža Sveti duh.

Besedilo: Jana Milovanović
Oblikovanje: Janja Baznik
Fotografije: Janja Baznik
Jaslice so delo Tomaža Črtaliča